

ŽIVA LEGENDA ADRIAN BURGESS

NUŠA PODOBNIK

Ob predstavitvi angleškega alpinista **Adriana Burgessa** in njegovega dvojčka **Alana** je revija *Outside* zapisala: »Kamorkoli v Nepalju greš, te ljudje neprestano sprašujejo, ali poznaš Burgessa, ali poznaš Burgessa.« – Fanta sta živi legendi na vseh štirih kontinentih. In prav ta živa legenda, Adrian Burgess, je bil poseben častni gost 15. mednarodnega festivala gorniškega filma v kanadskem Banffu. Skupaj s predavanjem je predstavil tudi pomembno serijo diapozitivov pod naslovom »Raziskovanje Everesta«, ki jo je spremljala izbrana glasba in izjemni, tudi humoristično obarvani komentarji.

Adrian se je rodil v Angliji, v deželi Yorkshire Pennine Moorlands. S plezanjem se je pričel ukvarjati s 14 leti, ko je materino vrvo za obešanje perila uporabil kot plezalno vrvo.

Ko se je sredi sedemdesetih let preselil v Kanado, da bi v Calgaryju delal kot obrtnik, je opravil vzpone na skoraj vse največje svetovne vrhove, obenem s ponovitvijo problema, ki ga je kot prvi preplezal legendarni **Walter Bonatti**. Seznan podvigov je dolg, na njem so Rdeči steber Brouillarda, severna stena (direktna smer) Troileta (drugi vzpon), Fitzroy, McKinley (Cassinov žleb – prvi alpinistični vzpon), Huascaranova severna stena, Logan in Grandes Jorasses.

Leta 1973 sta se dvojčka odpravila v Indijo in od tam v Himalajo. Rezultat tega potovanja je bil vzpon po 1400 metrov visoki zahodni steni na Ali Rattna Tibbo, ki je dotlej še ni uspelo preplezati nikomur. Leta 1989 je Adrian Burgess osvojil vrh Everesta v treh dneh in vsega skupaj 17 urah in pol plezanja.

Oba brata sta profesorja; skupaj sta bila člana v več kot 25 odpravah; Adrianova zadnja odprava (poleti 1990) ga je vodila na Nanga Parbat.

POSVETOVANJA O TREH TEMAH

Da bi postal festival v Banffu še bolj privlačen za obiskovalce in goste, so organizatorji pripravili kar tri različna in izredno zanimiva posvetovanja – od Gorniška literatura kot posebna zvrst umetnosti do Nacionalizem in odprave, vmes pa še posvetovanje o ekoturizmu oz. o iskanju ravnotežja v turizmu.

Svet prostranstev in visokih gora je pisateljem pogosto nudil teme za njihove knjige – od čisto avanturistični zgodbi (**Shipton** in **Bonington**) do bolj poglobljenih filozofskih študij in odgovorov na odprte probleme (**Messner**, **Anne Sauvy**). In vse te probleme so skušali vplesti v to posvetovanje, ki naj bi na koncu tudi dalo odgovor, ali ima gorniška literatura svojo identiteto, in če jo ima, kako pomembne so mednarodne meje znotraj te identitete.

V preteklosti so se velike odprave skoraj vedno imenovala po državah: britanska odprava v

severozahodno steno Everesta, nemška odprava na Nanga Parbat, norveška odprava na Južni pol...

Vidiki nacionalizma v posameznih odpravah so številni in različni: članstvo je omejeno, komunikacija med člani je enostavnejša, finančna pomoč je učinkovitejša, pa tudi medijsko spremljanje je večje; vse te probleme so skušali razjasniti oziroma so jih želeli pojasniti prav s fenomenom nacionalne pripadnosti. Ob vsem tem so se pojavile še druge teze in dileme o narodnostno mešanih odpravah, v zvezi s tem pa problemi prilagajanja, mešanja različnih kultur, problemi s hrano, organizacijo... Kot tipičen primer take mešane odprave so omenili vzpon na Everest kot prispevek k svetovnemu miru. Posamezne naveze te odprave so sestavljali Američan, Rus in Kitajec in njihovo vodilo je bilo, ali vsi trije na vrhu ali nihče... Prave formule za takšne ekspedicije niso našli, zato pa se je veliko sodelujočih ogrevalo za solo vzpone oziroma že preizkušene in uveljavljene oblike sestavljanja posameznih odprav.

Zaradi vse pogostejših zahtev po turistični ponudbi v neokrnjeni naravi so se tega izziva lotili tudi na festivalu v Banffu in pripravili posvet o ekoturizmu. Glavna debata se je vrtela okrog vse večjega povpraševanja po ekoturizmu in potrebi po ohranjanju naravnega okolja, ki naj bi prav zaradi teh svojih vrednot domačinom omogočalo boljše pogoje za življenje in nadaljnji razvoj, turisti pa naj bi tudi na ta način skrbeli za zaščito naravnega okolja.

FILMI IN NAGRADE

Banffski festival je tokrat pritegnil producete iz 23 držav z vsega sveta, da so poslali svoje filme; ob strogi selekciji se je 37 avtorjem uspelo uvrstiti v tekmovalni program, ki si ga je ogledalo prek 6000 gledalcev. Med temi je bil tudi film **Boštjana Korbarja** »Cerro Torre – južna stena« v produkciji **Silva Kara** in **TV Slovenije**.

Posebne pozornosti sta bila deležna že uveljavljena avtorja – nagrajenca podobnih festivalov v Evropi, in sicer **Gerhard Baur** s filmom »Nanga Parbat, usodna gora« (film je nekakšen kronološki zapis dogodkov ob nemških odpravah na to goro, »fil rouge« pa je njihov zadnji vzpon po Diamirski steni), in **Philippe Bernard** iz Švice s filmom »Nori Max II.«, ki je enkratna parodija na športne aktivnosti v gorah; kljub temu, da je **Alan Hughes** iz Welsa razmeroma neznan v svetu te filmske zvrsti, pa je na festivalu predstavil kar dva svoja filma, in sicer »Kamnita opica« in »S kajakom po slapovih«.

Filmski program so obogatili še avtorji iz Francije, Anglije, Kanade, Španije, Amerike, Japonske in Poljske.

Mednarodna žirija, v kateri so bili režiserji, producenci, alpinisti, strokovnjaki za ekologijo,

predsedoval pa ji je Kanadčan **Victor Sarin**, režiser in direktor fotografije, ki je v petindvajsetletni karieri posnel in zrežiral prek 200 dokumentarcev, je glavno nagrado podelila ameriško-japonskemu filmu »Možu, snežna opica« režiserja **Masanorija Iwasakija**. Za najboljši film o gorništvu je bil proglašen Baurjev film »Nanga Parbat, usodna gora«, kot najboljši film na temo o športu v gorah pa je bil izbran poljski film »Moj mali Everest« režiserja **Miroslava Dembinskega**.

Nagrada publike – izlet s skupino Nahanni River Adventure po reki Nahanni – je pripadla amerškemu avtorju **Don Briggsu** za film »Ali ima ta vlak restavracijo za mule?«. To je avanturistična zgodba o prigodah in nezgodah ob popotovanju od Grand kanjona do reke Kolorado na muli!

Festival je ob vseh teh programih pripravil še številne razstave, prodajni sejem kratkih filmov, srečanja z znanimi alpinisti in umetniki, program najboljših filmov pa so takoj po zaključku priveditve prikazali še v 20 mestih od zahodne do vzhodne kanadske obale in v Ameriki.

Organizatorji so na tiho izrazili željo, da bi lahko drugo leto kot častnega in posebnega gosta pozdravili **Toma Česna**, želeli pa bi tudi prikazati kar največ naših filmov.

POLET NAD NORMALNIMI POTMI

ZA TRENUTEK SMO SE DOTAKNILI NEBA

JURE MARKIČ

Prek prelepih tolmunov, po krušljivih grapah in prek strmih skokov se povzpemo pod greben. Kot iz globočin razpoke ob njenem vznožju se pred nami dvigne črna, hladna stena, katere vrhovi se nekje nedosegljivo daleč stapljajo z življenjem jutranjega dne. Monolitni stražar varuje skrivnost sončne poti, ki nam skuša podati roko. Prelisicimo ga in se po njegovem boku splazimo v kraljestvo kamnitih špic. Do koder nam seže pogled, se vzpenjajo višje in višje v zvezdnato neskončnost. Tam nekje daleč za vsemi gorami je tisto hrepenenje, ki te vleče vedno naprej in naprej, hrepenenje, ki ti kaže pot in vedno znova obuja izgubljeno upanje.

Greben.

Prelijejo nas sončni žarki, veter nam kuštra lase. Visoko nad nami zaplavata pisani kupoli in naši občudujoči, zavidajoči pogledi ju spremljajo, ko nekajkrat zakrožita in se potopita v megleno vsakdanjost.

Tudi mi smo se povzpeli daleč nad običajne poti in bomo sedaj zaplavali po zračnem grebenu. Pogled nam ponese od Kalškega grebena do mogočne Planjave, od koder se spusti daleč pod nas v Repov kot, kjer na zeleni zaplati malo nad rumenečimi macesni skupinica išče zadnje tople žarke jesenskega sonca. Zazre se v melišča, ki se vzpenjajo do Srebrnega sedla in se na drugi strani spusti do Korošice, občudujoče poboža ostenji Lučkega Dedca in Vršičev ter se odpočije na Petkovih njivah, nato pa se pod

monolitno steno Vežice spusti čez Šraj peske in zasluti nekje daleč spodaj Orglice.

Kot bi se odprl silen izvir, nas preplavi reka spominov. Kot zlata zrnca na situ se zableščijo trenutki, ki jih je že davno prekrila patina.

Sonce neumorno hiti po svoji nebeški poti in nas sedaj pozdravlja že iznad Staničevega vrha. Ni več sledov odbijajoče črmine, s katero nas je pričakal; ves ožarjen se nasmehne lepemu dnevu in le globoka, dolga rana mu kazni beli obraz. Iz zajede ob moji nogi je nekoč davno zimska zmrzal potisnila skalo, ki je zletela nekaj sto metrov nižje na prvo melišče. Tam še sedaj počiva izgubljena, pozabljena. Nemirni spomladanski vetrič je poplesaval okoli skal in previdno odložil v špranjo nekaj zrcr prsti. Bilo je dovolj za gorsko krasoto, ki svoj žametno beli cvet upogiba ob sunkih vetra.

Vzpenjamo se na skalne špice, ki se kot stražarji dvigajo visoko nad greben, spuščamo se v škrbine, iz katerih kot iz sveže zasekanih ran tečejo globoko navzdol kamnite reke. Že stoletja mrz, led in parajoči bliski, ki v temnih, viharjih nočeh sekajo v najvišje vrhove, odpirajo sveže izvire okamenelih hudournikov daleč spodaj. Sprva smo se počutili kot tujci, ki smo nasižno vdrli v sveti hram, a sedaj vedno bolj spoznavamo, da smo le del vsega okoli nas, del narave. Globoko v sebi začutimo to, od česar bežimo tisočletja.

Mudi se nam, saj sonce že izginja v bledeh meglicah nad Kalškim grebenom. Veter je po-nehel, vse okoli nas je mirno, tiho. Celo ljudi,